

แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัล

ในศาลทหาร

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล



โดย

พันเอก สุทธิวิทย์ แสงประสิทธิ์


นายทหารพระธรรมนูญ กองทัพอากาศที่ 1


วิทยาลัยการทัพบก

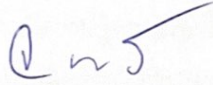
กันยายน 2565

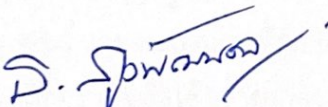
เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร
โดย พันเอก สุทธิวิทย์ แสงประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก อัคร ภูวพัฒน์ดล

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2565 และเห็นชอบให้เป็นเอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี 
(วิชาตี เอี่ยมไพจิตร)
คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

พันเอก 
(ฉกจ ชันตี)
ประธานกรรมการ

พันโท ดร. 
(จารุกฤษณ์ เรืองสุวรรณ)
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอก 
(อัคร ภูวพัฒน์ดล)
กรรมการ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก สุทธิวิทย์ แสงประสิทธิ์
เรื่อง แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร
วันที่ กันยายน 2565 **จำนวนคำ :** 9,373 **จำนวนหน้า :** 33
คำสำคัญ พยานหลักฐานดิจิทัล, ศาลทหาร, การรับฟังพยานหลักฐาน
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร เพื่อศึกษาปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร และเพื่อเสนอแนะแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลที่ถูกบรรจุและจัดเก็บอยู่ในระบบดิจิทัล รวมทั้งข้อมูลพยานหลักฐานที่มีลักษณะเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลในระบบดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการของศาลทหาร ปัญหาของการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัล กระบวนการตรวจเก็บพยานหลักฐานดิจิทัลยังขาดบุคลากร อุปกรณ์ และกระบวนการที่ถูกต้อง เป็นเหตุให้เกิดความยากลำบากในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ส่งผลให้ไม่เกิดการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมภายใต้อำนาจของศาลทหารขาดการพิจารณาในส่วนของพยานหลักฐานทางดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กำลังพล ควรมีหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะศูนย์ไซเบอร์ในการสนับสนุนศาลทหารในเรื่องการจัดเก็บพยานหลักฐานทางดิจิทัล ทั้งในเรื่องของการจัดหาเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมฝึกฝนให้เชี่ยวชาญ และมีกระบวนการในการจัดเก็บพยานหลักฐานทางดิจิทัลอย่างถูกต้อง รวมทั้งต้องมีการพัฒนาความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้พยานหลักฐานทางดิจิทัล สามารถนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาลทหารและอำนวยความสะดวกให้กับกำลังพลต่อไป

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Sutthawit Sangprasit

TITLE: The Guideline of Admissibility of Digital Evidence in Military Court

DATE: September 2022 **WORD COUNT:** 9,373 **PAGES:** 33

KEY TERMS: Digital Evidence, Military court, Admissibility of Evidence

CLASSIFICATION: Unclassified

The research aimed to study concepts, theories, principles of criminal prosecutions in the admissibility of digital evidence in Military Court, to study the problem of legal measures related to admissibility of digital evidence in criminal prosecutions in Military Court and to suggest guidelines of admissibility of digital evidence in Military Court.

The results showed that Information being stored in a system, including evidence data that involved in the justice process should have a basic understanding of digital data storage systems in order to provide justice for the people. Especially the process of Military Courts, the digital evidence collection process lacks the expert witness, tools and processes causes difficulty in collecting digital evidence accurately and completely. As a result, the prosecution in the judicial process under the jurisdiction of the military court lacks consideration in the part of digital evidence in order to provide justice for the military personnel. There should be a specialized unit, as cyber center in supporting military courts in digital evidence storage. both in terms of providing expert witness, tools and process for collecting digital evidence accurately including the need to develop cooperation from both the public and private sectors. to provide digital evidence can be brought into the military court proceedings and provide justice to the military personnel.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คือ พันเอก รัชกร ภูพัฒน์ และ พันโท ดร.จารุกฤษณ์ เรืองสุวรรณ ที่กรุณาตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำกับกระผมมาโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้การตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือ พร้อมทั้งให้คำแนะนำสำหรับนำมาเพิ่มเติมเอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณเพื่อนนายทหารนักเรียนวิทยาลัยการทัพบกทุกคนที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการเรียนและคอยช่วยเหลือตลอดปีการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจนจบการเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้

ขอขอบคุณครอบครัวและมิตรสหายทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำแนะนำกับกระผมตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาในวิทยาลัยการทัพบก พระคุณ ความช่วยเหลือ กำลังใจ และสิ่งดีงามต่าง ๆ ที่กระผมได้รับจากทุกท่าน ทั้งที่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้และหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง จะขอบันทึกไว้ในความทรงจำที่ดีตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
วิธีการศึกษา	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	6
การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	6
การวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์.....	13
การวิเคราะห์เรื่องพยานหลักฐานดิจิทัล.....	14
การวิเคราะห์ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา.....	15
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	21
การอภิปรายผล	21
หลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัล	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
บทที่ 4 บทสรุป	31
สรุปผล	31
ข้อเสนอแนะ	32
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศหรือที่เรียกกันว่ายุคไซเบอร์ ที่มีปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์อยู่บ่อยครั้ง โดยระบบคอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศ ได้เข้ามามีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพยานหลักฐานดิจิทัล ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลสารสนเทศเป็นข้อมูลที่สามารถมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน โดยข้อมูลจะถูกเก็บบันทึกไว้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น โดยพยานหลักฐานดังกล่าวจะเกิดมีขึ้นต่อเมื่อได้มีการรวบรวมข้อมูลหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และจัดเก็บรักษาเพื่อการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล โดยพยานหลักฐานทางดิจิทัลมีสภาพบางอย่างสามารถถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง ทำลาย หรือทำให้เสียหายได้ง่ายกว่าพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ (ลักษณะช่างกลุ่ม, 2542) ข้อมูลดิจิทัลมีอยู่หลายประเภทซึ่งแต่ละประเภทอาจเป็นประโยชน์ในการสืบสวนความผิดทางอาญาและนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ ดังนั้น ความหมายของข้อมูลดิจิทัล จึงหมายความรวมถึง ไฟล์เสียง อีเมล แรม แคช คุกกี้ และสารสนเทศอื่น ๆ ที่ถูกบันทึกโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (กระมล ทองธรรมชาติ และสมบุรณ์ สุขสำราญ, 2546)

สำหรับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา จะถูกกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 10 บัญญัติว่า “ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะเน้นสาระสำคัญของการปฏิบัติ โดยแยกการสืบสวนสอบสวนออกจากกันอย่างชัดเจนในบทกฎหมายแต่ในทางปฏิบัติวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งของการสืบสวน คือ เพื่อให้ทราบรายละเอียดแห่งความผิด ว่าจะมี

ความสอดคล้องกับการสอบสวนเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และยิ่งกว่านั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมิได้กำหนดรูปแบบของการสืบสวนไว้ซึ่งต่างกับการสอบสวนที่ได้มีการระบุแบบไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการนำเสนอคดีต่อศาล (กฤษฎา เพ็ชรกิจ, 2555)

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัลในคดีอาญา คือ ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัตินิยามความหมายทางกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางดิจิทัลอย่างชัดเจน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัลในคดีอาญาไม่ตอบสนองความต้องการขององค์กร กระทษสิทธิและเสรีภาพของบุคคล สังคม รวมไปถึงการบริหารจัดการของประเทศ ตลอดจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัลในคดีอาญาได้อย่างชัดเจนและตรงจุด (จรัญ ภัคดีธนากุล, 2553) โดยเฉพาะขั้นตอนกระบวนการนำสืบพยานหลักฐานทางดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร ที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาความนั้นในการสืบพยานคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องนำพยานหลักฐานของตนมาใช้ในการสนับสนุนข้อต่อสู้ของตนจึงต้องพิจารณาถึงกระบวนการนำสืบพยานหลักฐานทางดิจิทัลต่อศาล จะมีการสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการนั้น ในทางปฏิบัติการสืบพยานเพิ่มเติมโดยผลการแทบจะไม่มี เนื่องจากผู้พิพากษาส่วนมากของไทยยึดติดอยู่กับความเข้าใจว่ากฎหมายลักษณะพยานของไทยมาจากระบบกล่าวหาของอังกฤษ อย่างไรก็ตามมีคดีตามคำพิพากษาของศาลฎีกาหลายเรื่องที่วินิจฉัยว่าระหว่างพิจารณา หลังจากสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จแล้วศาลเรียกพยานสืบเองอีกได้ และการนำพยานหลักฐานดิจิทัลมานำสืบโจทก์ก็มีหน้าที่ที่จะต้องนำสืบถึงประเด็นในคดีอาญาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตั้งนั้นพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นศาลมีอำนาจไม่ยอมให้นำสืบได้ เช่น ดุลพินิจในการลงโทษ ศาลไม่จำเป็นต้องรับฟังจากพยานหลักฐานที่มีการนำสืบเท่านั้นศาลอาจรับฟังจากคำร้อง คำแถลง ตลอดจนรายงานของพนักงานคุมประพฤติได้ (อุดม รัฐอมฤต, 2551)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมาย ขั้นตอนกระบวนการนำสืบพยานหลักฐานเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหารเป็นอย่างไร เพื่อวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา และหาข้อเสนอแนะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร
2. เพื่อศึกษาปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการศึกษา

รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด

2. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาถึงการวิเคราะห์ทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหารเท่านั้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในเรื่อง “การรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร” เป็นการวิจัยแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการใช้องค์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด และเว็บไซต์ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ คำพิพากษาของศาลฎีกา คำพิพากษาของศาลปกครอง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตลอดจนตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ วิเคราะห์องค์ประกอบภายในและภายนอกโดยใช้กรอบแนวคิดด้านการบริหารพลังอำนาจแห่งชาติ วิเคราะห์หาทางเลือกทางยุทธศาสตร์เพื่อหาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหารเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่งกำลังพลและประเทศชาติต่อไป

5. ขั้นตอนการดำเนินการ

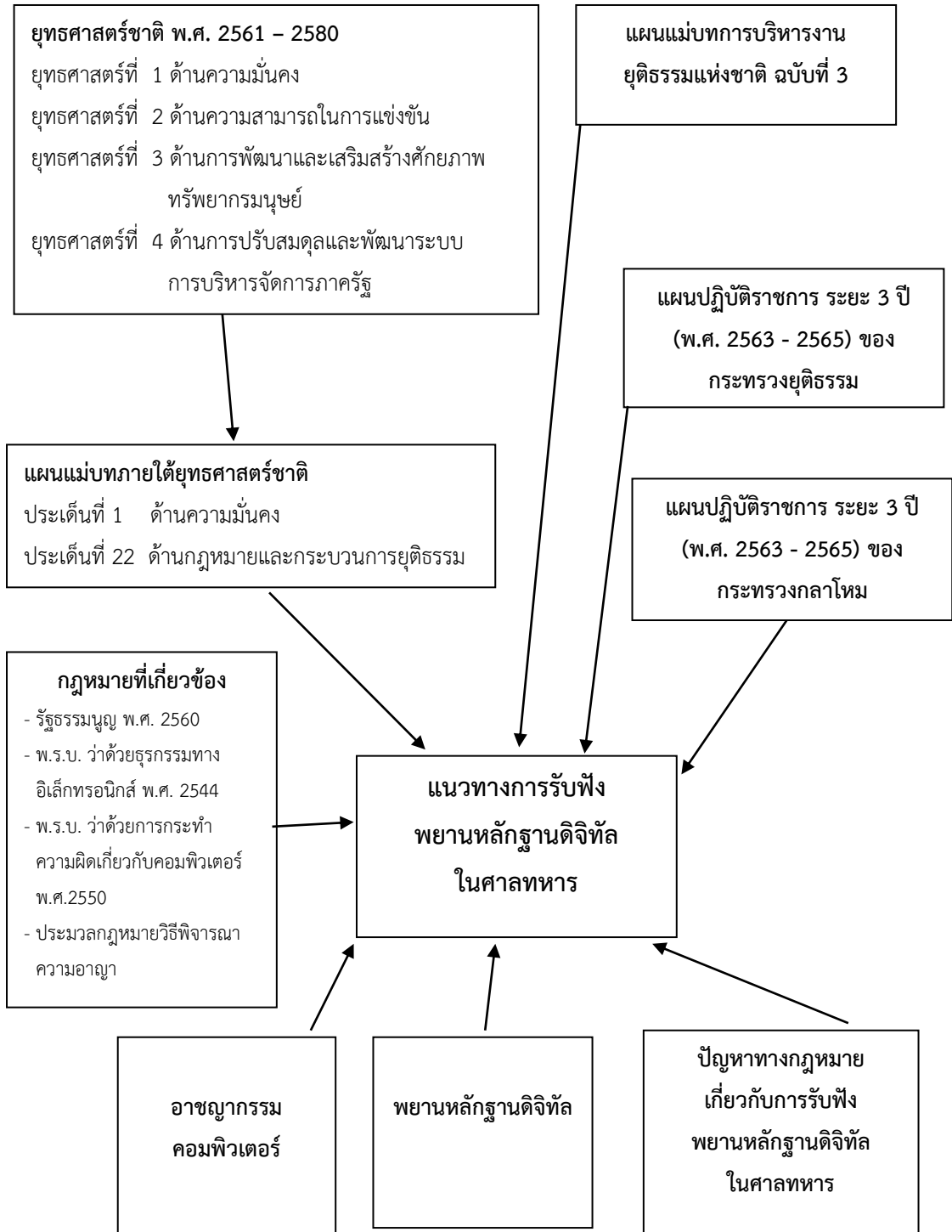
ดำเนินการตามขั้นตอนในการดำเนินการ ทั้งขั้นตอนการพัฒนาโครงการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และสรุปผล ทำรายงานและสรุปรูปแบบพร้อมนำเสนองานวิจัย ให้ห้วงเดือน พฤศจิกายน 2564 ถึง เดือนพฤษภาคม 2565

ประโยชน์ที่ได้รับ

การรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา สนับสนุนการดำเนินงานของศาลทหารเพื่อเป็นการสนับสนุนการอำนวยความสะดวกให้ดำเนินไปอย่างครบถ้วน ส่งเสริมภาพลักษณ์การทำงานของศาลทหาร โดยมีประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้

1. ได้ทราบแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร
2. ได้ทราบปัญหา มาตรการทางกฎหมาย และแนวทางเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร
3. ได้เสนอแนะแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

กรอบแนวการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร” เป็น การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ตามหัวข้อดังนี้

1. การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. การวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์
3. การวิเคราะห์เรื่องพยานหลักฐานดิจิทัล
4. การวิเคราะห์ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา

การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนที่เกี่ยวข้อง

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง (แผนบูรณาการ) ในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศและช่วยลดและ ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคง ทางการเมือง จัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อ 4.1 การรักษาความสงบภายในประเทศ ข้อ 4.2 การ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และข้อ 4.3 การพัฒนาศักยภาพของ ประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ 2) ด้านความสามารถใน การแข่งขัน ในการเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอ ภาพและเป็นธรรมด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมี

คุณภาพ และ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม (สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2564)

1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็น ความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนย่อยที่ 3.2 แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง ข้อ 3.2.1 แนวทางการพัฒนา ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ 2) ป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงทางไซเบอร์ มุ่งเน้นการวางกลยุทธ์/ ยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ให้ครอบคลุมสภาพปัญหาของภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งได้แก่การโจมตีทางไซเบอร์ของกลุ่มแฮกเกอร์ การจารกรรมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล การโจมตีต่อกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ และการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อความปั่นป่วนอันกระทบต่อประชาชนรวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง (8) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ (9) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและเทคโนโลยีให้ทันสมัยพร้อมรองรับสถานการณ์ทุกรูปแบบ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (22) ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทั่วถึง แผนย่อย 3.2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรม 3.2.1 แนวทางการพัฒนา 5) กำหนดให้การรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส และประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว (สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2564)

1.3 แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ ที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยประเด็นการส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคี สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแผนงานสำคัญในการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับเอกสารวิจัย ประกอบด้วยด้านกฎหมายและด้านกระบวนการยุติธรรม (สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2564)

1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564 ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางสำคัญออกเป็น 10 ยุทธศาสตร์ โดยในส่วนของกระทรวงยุติธรรมเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ใน 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย (สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2564)

1.5 แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ใช้สำหรับเป็นกรอบแนวทางการประสานความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นอย่างสอดคล้องและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งมี 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญาทางแพ่งและพาณิชย์และทางปกครอง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อกระทำผิด และยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล

1.6 แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกระทรวงยุติธรรม

แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกระทรวงยุติธรรม เป็นแผนปฏิบัติราชการที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยแผนปฏิบัติราชการ 6 เรื่อง ได้แก่ 1) การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 2) สร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและเคารพสิทธิ 3) อำนวยความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ 4) ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ 5) ส่งเสริมคนดีสู่สังคม และ 6) ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2564) ของกระทรวงยุติธรรมฉบับนี้ได้บรรจุโครงการที่สอดคล้องรับทั้ง 6 เรื่อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

1.7 แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกระทรวงกลาโหม

แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกระทรวงกลาโหม แผนปฏิบัติราชการที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยแผนปฏิบัติราชการ 6 เรื่อง โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกสารวิจัยจะเป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2561 - 2580) ตามเป้าหมายที่ 1 กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วน เป้าหมายที่ 2 การอำนวยความสะดวกเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใสเป็นธรรม ทัวถึงและปราศจากการเลือกปฏิบัติ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทัวถึง

โครงการภายในประเด็นการปฏิรูปที่ ๘ การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศของกระทรวงกลาโหม จะมีแนวทางและโครงการปฏิบัติเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา โครงการปรับปรุงระเบียบราชการอัยการทหารเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยและพยานและเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้กล่าวในเรื่องพยานหลักฐานดิจิทัล ไว้ว่า ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว (1) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ (2) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

มาตรา 11 ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้น ให้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

มาตรา 18 ภายใต้บังคับมาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวน ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่มีการร้องขอตามวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิด

มาตรา 19 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำร้อง ทั้งนี้ คำร้องต้องระบุเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดกระทำหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นความผิด เหตุที่ต้องใช้อำนาจ ลักษณะของการกระทำความผิด รายละเอียด

เกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดและผู้กระทำ ความผิด เท่าที่สามารถจะระบุได้ ประกอบคำร้องด้วย ในการพิจารณาคำร้องให้ศาลพิจารณาคำร้องดังกล่าวโดยเร็ว

มาตรา 25 ข้อมูล ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้หรือที่พนักงานสอบสวนได้มาตามมาตรา 18 วรรคสองให้อ้างและรับฟังเป็นพยานหลักฐานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยานได้ แต่ต้องเป็นชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น

4. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ภาค 5 พยานหลักฐาน หมวด 1 หลักทั่วไป มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งนำ จะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่นและให้สืบตามบท บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการ สืบพยาน

มาตรา 226/1 ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกธรรมชาติมากกว่าผลเสีย อันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

มาตรา 226/2 ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้องเว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง

(2) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย

(3) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำ หรือความประพฤติในส่วนตัวของจำเลย

ความในวรรคหนึ่งไม่ห้ามการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจ ในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ

มาตรา 226/3 ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาล หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาล หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

มาตรา 226/5 ในชั้นพิจารณาหากมีเหตุจำเป็นหรือเหตุอันสมควร ศาลอาจรับฟังบันทึก คำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง หรือบันทึกคำเบิกความของพยานที่เบิกความไว้ในคดีอื่นประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีได้

มาตรา 227 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าหน้าพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

มาตรา 227/1 ในการวินิจฉัยชี้ว่าหน้าพยานบอกเล่า พยานขัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

การวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

ประเภทที่ 1 เป็นการกระทำต่อการรักษาความลับ ความสมบูรณ์ และสภาพพร้อมใช้งานของข้อมูลหรือระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลต่าง ๆ

ประเภทที่ 2 การกระทำเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์ทางการเงินโดยใช้คอมพิวเตอร์ได้แก่ (1) การฉ้อโกง (2) การปลอมแปลง (3) การขโมยข้อมูลส่วนบุคคลหรือการละเมิดข้อมูล (4) การละเมิดลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า และ (5) การส่งและการควบคุมการส่งสแปม (spam)

ประเภทที่ 3 การกระทำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น (1) การกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคล (2) การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดเชื้อชาติ (3) การผลิต จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็ก (4) การชักนำหรือเตรียมเด็กเพื่อทารุณกรรมทางเพศ (5) การให้การสนับสนุนทางการเงินหรือวางแผนการก่อการร้าย และ (6) การปลุกปั่นหรือปลุกกระดมหรือการให้ความสนับสนุนที่มีนัยสำคัญต่อการก่อการร้าย

จากการวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มที่อาชญากรรมในปัจจุบันจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มากขึ้น การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางดิจิทัลจึงยังมีความสำคัญและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในปัจจุบันและอนาคต ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องคำนึงถึงกระบวนการเก็บพยานหลักฐานดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์เรื่องพยานหลักฐานดิจิทัล

1. พยานหลักฐานดิจิทัล

พยานหลักฐานดิจิทัล หรือ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงแสดงความบริสุทธิ์หรือความผิดของบุคคล คุณค่าของพยานหลักฐานอยู่ที่คุณสมบัติในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง การปฏิบัติหน้าที่จึงต้องคำนึงถึงการรักษาคุณค่าของพยานหลักฐาน และการแสดงความน่าเชื่อถือในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพยานหลักฐานอย่างสมเหตุสมผล โดย ประเภทของพยานหลักฐานดิจิทัล พยานหลักฐานดิจิทัล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 พยานหลักฐานที่มนุษย์ทำขึ้น ประเภทที่ 2 พยานหลักฐานที่คอมพิวเตอร์ทำขึ้น ประเภทที่ 3 พยานหลักฐานที่มนุษย์และคอมพิวเตอร์ร่วมกันทำขึ้น

2. แนวคิดเรื่องการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน คือ การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์กับปัญหาทางกฎหมาย การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานคอมพิวเตอร์ คือการรวบรวม เก็บรักษา วิเคราะห์ และนำเสนอพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในปัญหาข้อทางกฎหมายโดยใช้กระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน เครื่องมือและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล คือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับปัญหาทางกฎหมายในกรณีที่พยานหลักฐานประกอบด้วยสิ่งที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์และสิ่งที่สร้างขึ้นโดยเทคโนโลยีอันเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะเกิดข้อมูลจากกระบวนการทำงานของเครื่องจักร มีความจำเป็นที่เครื่องจักรนั้นจะต้องถูกตั้งโปรแกรมเพื่อสร้างข้อมูลและเครื่องจะต้องถูกเปิดโดยมนุษย์ หรือแม้แต่โดยระบบอัตโนมัติซึ่งในที่สุดก็จะต้องถูกเปิดโดยมนุษย์นั่นเอง ข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการกระทำของบุคคลใดหรือผู้ใช้จะก่อให้เกิดการบันทึกข้อมูลขึ้น ซึ่งมีทั้งการทำบันทึกโดยบุคคลนั้นและการบันทึกโดยอัตโนมัติ

ในทรศนะเรื่องพยานหลักฐาน ความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั้งสองประเภท คือ เมื่อคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งหรืออุปกรณ์อื่นใดทำการบันทึกข้อมูลโดยอัตโนมัติผ่านกระบวนการบางอย่างที่ถูกออกแบบมาให้ทำงานโดยไม่ต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้นั้นคือ การสร้างข้อมูลของเครื่องจักร แต่เมื่อใดที่ข้อมูลถูกจัดเก็บหรือบันทึกไว้จากการกระทำของผู้ใช้ นั่นคือการสร้างข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลส่วนบุคคลควรนำไปสืบสาวถึงบุคคลใดได้ในที่สุด แต่ทว่าอาจเป็นการยากที่จะทำเช่นนั้น เพราะขึ้นอยู่กับว่ามีบัญชีผู้ใช้ส่วนบุคคลหรือระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อปกป้องบัญชีผู้ใช้เหล่านั้นอยู่หรือไม่ อีกทั้งขึ้นอยู่กับ การกำหนดตำแหน่งที่แท้จริงของบุคคลในสถานที่และเวลาเดียวกับที่ข้อมูลถูกสร้างขึ้น

3. แนวคิดเรื่องการสร้างและเก็บรักษาพยานหลักฐานดิจิทัล

เมื่อเกิดกิจกรรมผ่านทางออนไลน์ จะถือว่ามี การสร้างพยานหลักฐานดิจิทัลขึ้น เรียกว่า การสร้างรอยเท้าดิจิทัล ในขณะที่ ตำแหน่งที่ตั้งของพยานหลักฐานดิจิทัล ในการพิจารณา ต้องพิจารณาที่โครงสร้างพื้นฐานของระบบเครือข่ายและกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ในนั้น ได้แก่ (1) ที่ฮาร์ดแวร์ เช่น คอมพิวเตอร์พกพา เซิร์ฟเวอร์ external hard disk (2) ที่ซอฟต์แวร์ซึ่งทำงานอยู่ในฮาร์ดแวร์นั้น เช่น ข้อมูลการโทรเข้าออก และ (3) ที่ผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต การเก็บรักษาพยานหลักฐานและการทำสำเนาพยานหลักฐานดิจิทัล พยานหลักฐานดิจิทัลนั้นง่ายต่อการเสียหาย อาจถูกลบไปเพียงการสัมผัสแป้นพิมพ์หรือ จากการทำงานตามปกติของระบบหรือการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้และเครื่องมือ เฉพาะทางในการกู้ข้อมูลที่ถูกลบไป

การวิเคราะห์ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา

1. ปัญหาทางกฎหมาย

คดีความที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ พยานหลักฐานดิจิทัลหรือพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ สารสนเทศ หรือข้อมูล ที่ อาจมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนจะถูกเก็บบันทึกไว้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยอุปกรณ์ดังกล่าวมีสภาพบอบบางสามารถถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงทำลายหรือทำให้เสียหายได้ง่ายกว่าพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ การนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ ความผิดของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด การรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลหรือการรับฟัง

พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญาให้อิงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เรื่อง การรับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในมาตรา 10 นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเน้นสาระสำคัญของการปฏิบัติโดยแยกการสืบสวนสอบสวนออกจากกันอย่างชัดเจนในบทกฎหมายแต่ในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งของการสืบสวน คือ เพื่อที่ทราบรายละเอียดแห่งความผิดจะสอดคล้องกับการสอบสวนที่ว่าเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่ได้กำหนดรูปแบบของการสืบสวนไว้ซึ่งต่างกับการสอบสวนที่ได้มีการระบุแบบไว้อย่างชัดเจนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำคดีเสนอต่อศาล

2. ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัล หรือพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญาซึ่งศาลทหารประเทศไทยมีการบัญญัติความหมายและมีกระบวนการเก็บรักษาหรือประมวลผลด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บข้อมูลและการค้นหาข้อมูลจากพยานหลักฐานในระบบอิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประเทศไทยมีการบทบัญญัตินิยามความหมายทางกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจนทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลของศาลทหารไม่เกิดขึ้น เนื่องจาก ขาดผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของกำลังพล และไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลของศาลทหารได้อย่างชัดเจน และตรงจุด

2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการนำสืบพยานหลักฐานดิจิทัลของศาลทหาร การดำเนินกระบวนการพิจารณาความนั้นในการสืบพยานคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องนำพยานหลักฐานของตนมาใช้ในการสนับสนุนข้อต่อสู้ของตนจึงต้องพิจารณาถึงระบบวิธีพิจารณาคดี คือ วิธีการดำเนินคดีในศาลหลักเกณฑ์การฟ้องคดีต่าง ๆ รวมถึงภาระการพิสูจน์การแสวงหาพยานหลักฐานนำเสนอต่อศาลเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของแต่ละฝ่ายระบบวิธีพิจารณาคดีแบ่งออกเป็นสองระบบหลัก ๆ คือ ระบบกล่าวหาใช้กับกฎหมายในกฎหมายจารีตประเพณี และระบบไต่สวน ใช้กับกฎหมายในระบบกฎหมาย

ลายลักษณ์อักษร และการรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 มาตรา 227 และมาตรา 229 โดยกฎหมายให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจอิสระในการที่จะตรวจสอบค้นหาความจริงหรือรับฟังพยานหลักฐานที่ศาลเชื่อว่ามีเหตุผลได้อย่างกว้างขวางอยู่แล้ว และมาตรา 228 บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ให้ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการในระหว่างพิจารณา

3. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

หลักกฎหมายที่ว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานมีหลักทั่วไปว่าพยานหลักฐานทุกชนิดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้เว้นแต่มีกฎหมายบทใดบทหนึ่งบัญญัติหรือวางหลักเกณฑ์ห้ามไม่ให้รับฟัง การรับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา มีหลักกฎหมายสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- 1) เนื้อหาของเอกสารไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลง
- 2) ข้อมูลในเอกสารเป็นไปตามเจตนาที่แท้จริงของผู้สร้างเอกสารนั้น
- 3) ข้อมูลพิเศษในเอกสาร อันได้แก่ วันเดือนปีที่ถูกสร้าง นั้นถูกต้อง

ปัจจุบันศาลไทยได้ให้การยอมรับและรับฟังพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ ดังเช่นในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7264/2542 ซึ่งวางหลักว่า พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์สามารถรับฟังได้ ซึ่งอาจรับฟังได้ในฐานะที่เป็นพยานเอกสารในกรณีที่มีการปฐมนำผลลัพท์ที่ได้มานำเสนอ ซึ่งในแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานชนิดนี้ของศาลนั้นจะต้องปรากฏว่าระบบการบันทึก การสร้าง การเก็บรักษา และการเรียกข้อมูล หรือการใช้งานของคอมพิวเตอร์นั้นเป็น ปกติเช่นที่เคยทำมาไม่มีสิ่งผิดปกติหรือบิดเบือนก็นำเชื่อถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องได้ ดังนั้นปัญหาในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ามิใช่สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีหรือการค้นหาความจริงแล้ว

การใช้พยานเอกสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานต่อศาล ตามพระราชบัญญัติศาลจะไม่ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลนั้นเพราะเหตุ

ว่าเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แต่ข้อมูลดังกล่าวจะมีความน่าเชื่อถือรับฟังในเนื้อหาสาระได้หรือไม่ นั้น เป็นดุลยพินิจของศาลซึ่งเป็นผู้รับฟังข้อมูลในการชั่งน้ำหนักพยานเอง โดยใช้หลักเกณฑ์ความน่าเชื่อถือตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอแนะ จำเป็นต้องมีการอบรมและให้ความรู้ขั้นสูงทางด้านความปลอดภัยของข้อมูล การปรับเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมเดิม ๆ ความเคยชินในระบบพยานหลักฐานของไทยตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ซึ่งนำไปใช้ในวิธีพิจารณาความอาญาด้วยนั้น จะเป็นระบบของพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งมีได้ออกแบบไว้สำหรับพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์หรืออิเล็กทรอนิกส์ จึงควรปรับเปลี่ยนเพราะเนื่องจากเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับพนักงานสอบสวนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจนถึงชั้นศาล

4. วิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

ซึ่งในการพิจารณาประเด็นดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่จะต้องได้รับการพิสูจน์โดย ผู้กล่าวอ้างพยานหลักฐานดิจิทัลหรือพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ

1) ปัญหาการรับรองความถูกต้องแท้จริงของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาเป็นพยานหลักฐาน และความน่าเชื่อถือของระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้ศาลเชื่อว่าบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบันทึกดังกล่าว และขณะทำบันทึกนั้นโปรแกรมและระบบคอมพิวเตอร์ทำงานได้ตามปกติไม่มีข้อผิดพลาด

2) ปัญหาเรื่องการระบุประเภทของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในการนำสืบการให้นำหนักกับพยานอิเล็กทรอนิกส์ศาลจะให้นำหนักพยานอิเล็กทรอนิกส์เพียงใดในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แล้วพบว่า มีข้ออุปสรรคบางประการ ดังนี้

อุปสรรคที่ 1 ปัญหาในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ นั้นสิ่งที่จะต้องพิจารณา คือ ความน่าเชื่อถือของลักษณะ หรือวิธีการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่า ได้ถูกทำขึ้นโดยใครเนื่องจากบันทึกอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีทั้งแบบที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ และแบบที่ถูกสร้างขึ้นโดยระบบอัตโนมัติของโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การรับรองว่าเป็นเนื้อหาที่ถูกต้องแท้จริงไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยการรับรองของผู้ที่สร้างบันทึกคอมพิวเตอร์และวิธีการเก็บรักษาบันทึกอิเล็กทรอนิกส์นั้นด้วยว่าได้เก็บรักษาตามวิธีการที่เหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูล

อุปสรรคที่ 2 การระบุประเภทของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ และการนำสืบพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์นั้น ตามหลักกฎหมายลักษณะพยานของไทย พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสารที่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลยสามารถนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ทั้งสิ้นก็ตามแต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ว่าบันทึกอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นพยานประเภทใดเพราะฐานะของพยานที่ต่างกันจะมีวิธีนำสืบที่ต่างกันไปซึ่งจะต้องพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของการนำเสนอให้นำเสนอเพื่อวัตถุประสงค์ใด ในคดีแพ่งบังคับให้ต้องรับฟังจากต้นฉบับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ที่กำหนดมิให้ศาลปฏิเสธการรับฟังพยานอิเล็กทรอนิกส์ และความถูกต้องแท้จริงศาลจะรับฟังเพื่อพิจารณาความผิดของจำเลยต่อตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3 และหากนำเสนออย่างพยานวัตถุต้องนำพยานมาให้ศาลตรวจดู จึงต้องอาศัยพยานผู้มีความเชี่ยวชาญด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์โปรแกรมเมอร์ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่ศาลได้แต่งตั้ง หรือคู่ความร้องขอซึ่งอาจต้องใช้การประมวลผลของระบบคอมพิวเตอร์เข้าช่วยเพื่อแปลงเป็นภาษาที่มนุษย์เข้าใจ ศาลจึงต้องให้ความสำคัญกับพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาว่าการทำงานของระบบ คอมพิวเตอร์นั้นมีความเสถียร และไม่เกิดข้อผิดพลาดในการประมวลผลข้อมูลออกมา

ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับพยานผู้เชี่ยวชาญด้านพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ (Expert Witness) อันเป็นการจำเป็นอย่างมากในการพิจารณาคดีอาญาเพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 กำหนดให้ศาลมีอำนาจเต็มที่ในการวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานนั้นมีความเกี่ยวข้องแก่คดีเพียงใด และพิพากษาได้ตามนั้นซึ่งปัญหาเกี่ยวกับพยานอิเล็กทรอนิกส์นั้นเกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเนื่องจากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการพัฒนารูปแบบ และระบบให้ก้าวหน้าขึ้นตลอดเวลาจึงเป็นการยากที่จะกำหนดแนวทางเป็นการถาวร

สรุปได้ว่า ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร คือ ปัญหาในเรื่องของกระบวนการจัดเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัลให้ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากพยานหลักฐานดิจิทัลมีความเสี่ยงต่อการถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข สูญหาย เสียหาย อย่างง่ายดาย ศาลโดยทั่วไปหรือแม้กระทั่งศาลทหาร จะรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลได้นั้น เจ้าหน้าที่จะต้องมีการดำเนินการตาม ขั้นตอนที่เรียกว่า “Chain of Custody” และในเรื่องของพยานผู้เชี่ยวชาญด้าน พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นปัญหาที่ศาลทหารต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการ ดำเนินการร่วม เพื่อให้เกิดกระบวนการในการรับฟังพยานหลักฐานทางดิจิทัลเกิดขึ้นใน กระบวนการพิจารณาความในคดีอาญาของศาลทหาร

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร” และการวิเคราะห์ปัญหาในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร โดยในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะนำหลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัล รวมทั้ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การอภิปรายผล

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ได้กล่าวถึง การรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา มีหลักทั่วไปว่าพยานหลักฐานทุกชนิดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ เว้นแต่มีกฎหมายบทใดบทหนึ่งบัญญัติหรือวางหลักเกณฑ์ห้ามไม่ให้รับฟังพยานหลักฐานชนิดใด ประเภทใดไว้ พยานหลักฐานชนิดนั้น ประเภทนั้น ก็จะเข้าลักษณะเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ ต้องถูกตัดทิ้งไปนำเข้ามาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ กฎหมายที่บัญญัติห้ามรับฟังพยานหลักฐาน เรียกว่า บทตัดพยานหลักฐาน

สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ (2513) ได้กล่าวถึงการรับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญามีหลักกฎหมายสำคัญ 3 ประการใช้ในการพิจารณาพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถยืนยันความแท้จริงได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ ความแท้จริงของเอกสารหรือความสำคัญการพิสูจน์หลักฐานทางคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการพิจารณาคดี และการรับฟังหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ของศาล ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

- 1) เนื้อหาของเอกสารไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลง
- 2) ข้อมูลในเอกสารเป็นไปตามเจตนาที่แท้จริงของผู้สร้างเอกสารนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าผู้สร้างเอกสารจะเป็นมนุษย์ หรือคอมพิวเตอร์ และ
- 3)

ข้อมูลพิเศษในเอกสาร อันได้แก่ วันเดือนปีที่ถูกสร้าง นั้นถูกต้อง ปัจจุบันศาลไทยได้ให้การยอมรับและรับฟังพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางเดียวกันกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7264/2542 ซึ่งวางหลักว่า พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์สามารถรับฟังได้ ซึ่งอาจรับฟังได้ในฐานะที่เป็นพยานเอกสารในกรณีที่มีการปรีน แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มานำเสนอ ซึ่งในแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานชนิดนี้ของศาลนั้นจะต้องปรากฏว่าระบบการบันทึก การสร้าง การเก็บรักษา และการเรียกข้อมูล หรือการใช้งานของคอมพิวเตอร์นั้นเป็นปกติเช่นที่เคยทำมาไม่มีสิ่งผิดปกติหรือบิดเบือน ก็น่าเชื่อถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องได้

เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ วิศรุต อนุศาสนนันท์ (2550) วิจัยเรื่อง อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ในการวิจัยพบว่า การตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุในคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์จะต้องระมัดระวัง เป็นพิเศษในการรักษาอุปกรณ์ และวัสดุที่เกี่ยวข้องนั้นไว้เป็นพยานหลักฐาน และเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งสภาพที่มีความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานเหล่านั้น

สรุปได้ว่า แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหารมิใช่สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีหรือการค้นหาความจริง สามารถรับฟังได้และใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่เงื่อนไขในการรับฟังหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ของศาลต้องมีปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) เนื้อหาของเอกสารไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลง 2) ข้อมูลในเอกสารเป็นไปตามเจตนาที่แท้จริงของผู้สร้างเอกสารนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าผู้สร้างเอกสารจะเป็นมนุษย์ หรือคอมพิวเตอร์ และ 3) ข้อมูลพิเศษในเอกสาร อันได้แก่ วันเดือนปีที่ถูกสร้าง นั้นถูกต้อง

2. วิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

เจษฎา คำรินทร์ (2562) ได้กล่าวถึง ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน มีแนวทางเช่นเดียวกันกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา โดยพบว่า ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา คือ 1) ปัญหาการรับรองความถูกต้องแท้จริงของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาเป็นพยานหลักฐาน และความน่าเชื่อถือของระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้ศาลเชื่อว่าบันทึก

อิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบันทึกดังกล่าว และขณะทำบันทึกนั้นโปรแกรมและระบบคอมพิวเตอร์ทำงานได้ตามปกติไม่มีข้อผิดพลาด 2) ปัญหาเรื่องการระบุประเภทของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในการนำสืบ การให้นำหนักกับพยานอิเล็กทรอนิกส์ ศาลจะให้นำหนักพยานอิเล็กทรอนิกส์เพียงใดในการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

งานเขียนของ จรัญ ภักดีธนากุล (2553) กล่าวถึงการชั่งน้ำหนักหรือประเมินความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการใช้กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน และเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดสำหรับนักกฎหมายเพราะแทบจะหาหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนตายตัวในบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้ กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของทุกประเทศต่างเห็นตรงกันว่าไม่ควรวางหลักกฎหมายตายตัวไปทางใดทางหนึ่ง ในขั้นตอนนี้แต่ควรจะให้เป็นผู้พิพากษาหรือผู้ที่จะต้องชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริงที่จะใช้ดุลพินิจให้เหมาะสมเป็นรายกรณีไปเนื่องจากการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เกี่ยวกับความรู้ทางกฎหมายแต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์วุฒิภาวะความรอบรู้ และความละเอียดรอบคอบของผู้ทำหน้าที่มากกว่า ดังนั้นในระบบกฎหมายจารีตประเพณี จึงมีการนำประชาชนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของสามัญชนทั่วไปเข้าทำหน้าที่แทนนักกฎหมายและเกิดเป็นระบบลูกขุนขึ้นส่วนในประเทศที่ใช้ระบบประมวลก็เปิดทางให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับคดีบางประเภทเข้ามาร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษาซึ่งประเทศไทยนำมาใช้เป็นแนวทางให้มีผู้พิพากษาสมทบในคดีเยาวชนคดีครอบครัวคดีแรงงานคดีทรัพย์สินทางปัญญา และคดีการค้าระหว่างประเทศอยู่ในปัจจุบัน และกำลังศึกษาที่จะขยายไปสู่คดีรูปแบบอื่นด้วยเช่นคดีพาณิชย์ และคดีอาญาที่มีโทษรุนแรง เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัทธ ธเนศวานิชย์ (2555) ในเรื่อง การรับฟังและวิธีการนำสืบพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา: ศึกษาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่า สำหรับประเทศไทยนั้นในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นมีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติของศาลยุติธรรมรวมทั้งหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา โดยหลักปฏิบัติในส่วนของพยานหลักฐานประกอบที่จะนำมาเพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักไม่มั่นคง 227/1 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำหลักปฏิบัติมาบัญญัติ ให้ชัดเจนว่าจะเป็น

พยานบุคคลพยานเอกสารพยานวัตถุหรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้ขอให้เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาอิสระต่างหากจากพยานที่ไม่มั่นคงนั้น เพราะพยานหลักฐานที่รับฟังมิได้ย่อมเอามาใช้ในคดีนั้นมิได้เลยส่วนพยานที่รับฟังได้แต่มีแหล่งที่มาจากฐานเดียวกับพยานหลักฐานที่ไม่มั่นคงนั้นแท้จริงคือ “สำเนา” ของพยานหลักฐานชั้นเดียวกันเท่านั้น ไม่ใช่พยานหลักฐานอื่นเช่น พยานบอกเล่าที่ได้รับฟังมาจากประจักษ์พยานคนเดียวกันไม่ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่จะเพิ่มน้ำหนักให้แก่กันและกันได้

หลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัล

สำหรับแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอหลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัลและแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ไว้ดังนี้

1. หลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัล

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2560) ได้กำหนดหลักการปฏิบัติงานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัลไว้ว่า การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลจึงควรให้ความสำคัญตามหลักการดังต่อไปนี้

- 1) ควรดำเนินการโดยผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรม
- 2) ควรรักษาสภาพพยานหลักฐานไม่ให้ถูกเปลี่ยนแปลง หรือถูกเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด
- 3) ควรรักษาความต่อเนื่องของการครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of Custody) โดยมีข้อมูลที่จำเป็นต้องบันทึก
- 4) มีการบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์พยานหลักฐานโดยละเอียดเพียงพอ และสามารถทำซ้ำได้
- 5) บุคคลที่เข้าถึงพยานหลักฐานต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

6) ผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รวมถึงการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7) เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจำเป็นต้องมีสภาพพร้อมใช้งานและเหมาะสมกับกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานแต่ละประเภท (2) มีมาตรการในการป้องกันการเปลี่ยนแปลงและปนเปื้อนของพยานหลักฐาน (3) ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำ (Validation) ของเครื่องมือก่อนใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และ (4) มีคู่มือการใช้งานหรือเอกสารคำอธิบายเพื่อใช้ประกอบการอ้างอิง

2.แนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

สมคิด สายเจริญ (2561) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติที่ดีไว้ว่า พยานหลักฐานดิจิทัลซึ่งพนักงานสอบสวนได้รวบรวมเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจะถูกนำเสนอต่อศาลระหว่างกระบวนการพิจารณาสืบพยาน โดยศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจรับฟังและชี้แจงน้ำหนักของพยานหลักฐานดิจิทัลตามที่กฎหมายกำหนด ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาเป็นการเฉพาะเจาะจง การรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลจึงต้องเป็นไปตามหลักการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นบทกฎหมายทั่วไป ซึ่งมาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” สำหรับคำว่า “...ที่ไม่ได้เกิดขึ้น...โดยมิชอบประการอื่น” ผู้เขียนมีความเห็นว่หมายรวมถึง กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะอื่นที่ใช้บังคับแก่กรณีบัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดิจิทัลไว้ การรวบรวมพยานหลักฐานนั้นจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวนอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์ทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย ไม่เช่นนั้นย่อมถือว่าเป็นการได้พยานหลักฐานดิจิทัลมาโดยมิชอบ ศาลมีอำนาจไม่รับฟังได้ดังนั้น การจัดเก็บรวบรวมพยานพยานหลักฐานดิจิทัลให้ชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับในแต่ละประเภทคดีตามที่ได้อ้างมาในหัวข้อก่อน

หน้านั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากแม้ว่าในชั้นสืบสวนสอบสวนเจ้าพนักงานได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เห็นว่าเพียงพอต่อการระบุตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดที่บุคคลนั้นกระทำแล้ว แต่หากกระบวนการจัดเก็บพยานหลักฐานมีข้อโต้แย้งในเรื่องการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดิจิทัลดังกล่าวว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่แล้ว คุณค่าในเชิงการพิสูจน์ความผิดของพยานหลักฐานชิ้นนั้นย่อมได้รับผลกระทบจนไม่อาจรับฟังในชั้นพิจารณาหรือทำให้พยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักในการรับฟังได้น้อยก็เป็นได้

ในขณะที่ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2560) ได้เสนอประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลที่สำคัญประการหนึ่ง คือมาตรฐานในการจัดเก็บและจัดการพยานหลักฐานดิจิทัลของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากพยานหลักฐานดิจิทัลในรูปของข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มีความเสี่ยงต่อการถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข สูญหาย เสียหาย อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำเป็นต้องมีการส่งผ่านข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องหลายทอด ในเรื่องนี้ ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สพรอ. ได้เผยแพร่เอกสารชื่อ “ข้อเสนอแนะมาตรฐานการจัดการอุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน” เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ รวบรวม และตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล ให้ปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุและในห้องปฏิบัติการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดย สพรอ. ได้เน้นย้ำในเรื่องการให้ความสำคัญต่อการบันทึกแบบฟอร์มที่เรียกว่า “Chain of Custody” หรือ กระบวนการระบุสายความรับผิดชอบการเก็บพยานรักษาพยานหลักฐาน เริ่มตั้งแต่เมื่อพยานหลักฐานชิ้นนั้นถูกเก็บรวบรวม เพื่อสร้างความต่อเนื่องของการครอบครองพยานหลักฐาน โดยข้อมูลที่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานในแต่ละสายงานจำเป็นต้องระบุข้อมูลติดต่อและลายมือชื่อของผู้ส่งมอบพยานหลักฐาน, เหตุผลในการรับ-ส่งมอบพยานหลักฐาน, วิธีการส่งมอบพยานหลักฐาน เช่นส่งมอบโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือส่งมอบโดยพนักงานส่งของ และสถานที่จัดเก็บพยานหลักฐาน เป็นต้น

นอกจากนี้ International Organization on Computer Evidence หรือ IOCE ซึ่งเป็นหน่วยงานสากลที่ดูแลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพยานหลักฐานคอมพิวเตอร์ ได้

กำหนดหลักการสำคัญในการเข้าถึงและยึดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ 6 ประการ (Federal Bureau of Investigation, 2018) ดังนี้

1) เมื่อใดก็ตามที่ต้องดำเนินการกับพยานหลักฐานดิจิทัล จะต้องมีการดำเนินการตามหลักปฏิบัติทั่วไปทางนิติคอมพิวเตอร์ และต้องดำเนินการตามขั้นตอนของนิติคอมพิวเตอร์

2) ในขณะที่ปฏิบัติการเก็บยึดพยานหลักฐานดิจิทัล การดำเนินการทุกอย่างจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพยานหลักฐานนั้น

3) หากมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าถึงข้อมูลในพยานหลักฐานต้นฉบับ บุคคลผู้ปฏิบัติจะต้องได้ผ่านการอบรมมาเพื่อดำเนินการนั้นเป็นการเฉพาะ

4) จะต้องมีการจดบันทึกทุกขั้นตอน ทุกการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเก็บยึด การเข้าถึงข้อมูล การเคลื่อนย้ายอย่างละเอียด และต้องมีการเก็บบันทึกนั้นไว้เป็นอย่างดี และสามารถนำมาแสดงให้ดูได้ทุกเมื่อเมื่อถูกร้องขอ

5) จะต้องมีการมีบุคคลผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนต่อทุกการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะที่พยานหลักฐานดิจิทัลนั้นอยู่ในความดูแลของบุคคลนั้น

6) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเก็บยึด เข้าถึงข้อมูล บันทึกข้อมูล โอนถ่ายเคลื่อนย้ายพยานหลักฐานดิจิทัล จะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับหลักการทั้ง 6 ข้อนี้

สรุปได้ว่า แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา คือ กระบวนการในเรื่องของกระบวนการจัดเก็บรวบรวมพยานพยานหลักฐานดิจิทัลให้ชอบด้วยกฎหมายเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากพยานหลักฐานดิจิทัลมีความเสี่ยงต่อการถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข สูญหาย เสียหาย อย่างง่ายดาย ดังนั้น แนวทางของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการตามขั้นตอนที่เรียกว่า “Chain of Custody” และหลักการสำคัญในการเข้าถึงและยึดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 6 ประการ ซึ่งเป็นแนวทางที่ศาลทหารต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการร่วม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัทธ ฐเนศวานิชย์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับฟังและวิธีการนำเสนอ พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา: ศึกษาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พบว่า สำหรับประเทศไทยนั้นในการชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานนั้นมีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติของศาลยุติธรรมรวมทั้งหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา โดยหลักปฏิบัติในส่วนของพยานหลักฐาน ประกอบที่จะนำมาเพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักไม่มั่นคง 227/1 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำหลักปฏิบัติมาบัญญัติ ให้ชัดเจนว่าจะเป็ นพยานบุคคลพยานเอกสารพยานวัตถุหรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้ขอให้เป็นพยานหลักฐานที่ รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาอิสระต่างหากจากพยานที่ไม่มั่นคงนั้น เพราะพยานหลักฐานที่รับ ฟังมิได้ย่อมเอามาใช้ในคดีนั้นมิได้เลยส่วนพยานที่รับฟังได้แต่มีแหล่งที่มาจากฐานเดียวกับ พยานหลักฐานที่ไม่มั่นคงนั้นแท้จริงคือ “สำเนา” ของพยานหลักฐานชิ้นเดียวกันเท่านั้น ไม่ใช่พยานหลักฐานอื่นเช่น พยานบอกเล่าที่ได้รับฟังมาจากประจักษ์พยานคนเดียวกันไม่ ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่จะเพิ่มน้ำหนักให้แก่กันและกันได้

วรินทร์า ศรีวิชัย (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ดิจิทัลกับคดีเกี่ยวกับความมั่นคง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหาและข้อจำกัด ของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีความผิด เกี่ยวกับความมั่นคง และอธิบายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของพยานหลักฐานดิจิทัล ตลอดจน แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจ พิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีการจัดทำมาตรฐานการจัดการ อุปกรณ์ดิจิทัลในงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล โดยศูนย์ดิจิทัลพอเรนสิกส์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ทำให้กระบวนการตรวจ พิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลมีมาตรฐานการปฏิบัติที่ชัดเจน แต่อำนาจหน้าที่ในการ ปฏิบัติการตรวจพยานหลักฐานดิจิทัลรวมศูนย์อยู่ที่หน่วยงานภาครัฐในคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง กับพยานหลักฐานดิจิทัล โดยเฉพาะในคดีความมั่นคงที่รัฐเป็นผู้ฟ้องคดี พบว่ามีประเด็น ความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นกับผู้ถูกกล่าวหา เช่น ข้อจำกัดในการเข้าถึงและการรวบรวม

พยานหลักฐานดิจิทัล และประเด็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีความมั่นคง ตลอดจนการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดิจิทัลของศาล เป็นต้น

วิศรุต อนุศาสนนันท์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ในการวิจัยพบว่า การตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุในคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการรักษาอุปกรณ์ และวัสดุที่เกี่ยวข้องนั้นไว้เป็นพยานหลักฐาน และเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งสภาพที่มีความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานเหล่านั้นถ้าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ปิดอยู่ขณะเข้าตรวจค้นที่เกิดเหตุ “อย่าเปิดโดยเด็ดขาด” มิฉะนั้นคอมพิวเตอร์จะถูกโปรแกรมทำลายพยานหลักฐานทั้งหมดให้ดำเนินการถ่ายภาพหรือวิดีโอไว้แล้วตรวจยึดตู้หังปฏิบัติการ แต่ถ้าคอมพิวเตอร์เหล่านั้นเปิด และปฏิบัติการอยู่ขณะที่เข้าตรวจค้นในที่เกิดเหตุให้ดำเนินการ ดังนี้ การปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ ปลดสายโทรศัพท์ ปลดเส้นทางการสื่อสารกับคอมพิวเตอร์ที่เชื่อว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำผิดเช่นสายโทรศัพท์หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ เพื่อป้องกันการควบคุมเครื่องจากระยะไกล และถ่ายวิดีโอ (VDO) สถานที่เกิดเหตุรูปภายนอกของระบบสภาพทำเลที่ตั้งของสถานที่เกิดเหตุรวมทั้งสภาพอุปกรณ์ทุกอย่างในที่เกิดเหตุ เป็นต้น

สมคิด สายเจริญ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของพยานหลักฐานดิจิทัลหลักเกณฑ์ในการรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัล และการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา ผลการศึกษา พบว่า ปัจจุบัน อุปกรณ์ดิจิทัล อาทิเช่น โทรศัพท์สมาร์ตโฟน คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่นที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต มีบทบาทสำคัญในการใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล นอกจากนี้ อุปกรณ์ดิจิทัลดังกล่าวยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งการซื้อขายสินค้าและบริการ การชำระราคา และธุรกรรมด้านการเงิน อื่นๆ อุปกรณ์ดิจิทัลเหล่านี้จึงมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายของการกระทำความผิด ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือถูกใช้เป็นอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อุปกรณ์ดิจิทัลจึงถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาไม่น้อยไปกว่าพยานหลักฐานประเภทอื่น แต่โดยที่ลักษณะของพยานหลักฐานดิจิทัล (หรือพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์) มีลักษณะที่ถูกทำให้

เปลี่ยนแปลงได้ง่าย การรวบรวมพยานหลักฐานและการจัดเก็บพยานหลักฐานจึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังรอบคอบเพื่อไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งในการอ้างอิงและรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดเก็บและตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลจึงต้องรัดกุมรอบคอบ เพื่อลดข้อโต้แย้งในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา หลักการสำคัญที่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัล และผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลพึงต้องระมัดระวังคือ การได้มาซึ่งพยานหลักฐานดิจิทัลต้องปฏิบัติให้ถูกต้องชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบทกฎหมายเฉพาะอย่างอื่นซึ่งระบุขั้นตอนปฏิบัติในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งมาตรฐานในการจัดเก็บพยานหลักฐานดิจิทัลควรต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากลในการเข้าค้นและยึดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นมาตรการพื้นฐานที่จะทำให้พยานหลักฐานที่รวบรวมได้มานั้นมีความน่าเชื่อถือและชอบด้วยกฎหมายเพียงพอที่ศาลจะรับฟังและให้นำหนักกับพยานหลักฐานดิจิทัลในการลงโทษผู้กระทำความผิด

บทที่ 4

บทสรุป

สรุปผล

1.แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร

ปัจจุบันเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมีการใช้งานอย่างแพร่หลายส่งผลให้ข้อมูลต่าง ๆ ถูกบรรจุและจัดเก็บอยู่ในระบบดิจิทัล รวมทั้งข้อมูลพยานหลักฐานที่มีลักษณะเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลในระบบดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน แนวคิดในการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญานั้นได้รับการยอมรับในกระบวนการยุติธรรมสากล ในขณะที่ในประเทศไทยได้ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ พระราชบัญญัติ รวมทั้งแผนต่าง ๆ ที่ต้องมีการพัฒนากระบวนการเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการของศาลทหารในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จึงต้องมีการพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัล เพื่อใช้ในศาลทหาร และอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่กำลังพล

2. ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญาของศาลทหาร

การขาดการกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหารในการรับรองความถูกต้องแท้จริง ในเรื่องการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ที่ควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ในขณะที่ทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น การกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องโดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และการกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้เก็บรักษาไว้ การขาดการแบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานดิจิทัลว่าพยานหลักฐานดิจิทัล

ควรจะมีวิธีการในการนำสืบอย่างไร และการขาดพยานผู้เชี่ยวชาญ ด้านพยานหลักฐาน อิเล็กทรอนิกส์ ในการนำสืบพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญในการช่วยเหลือจากหน่วยทหารที่มีผู้เชี่ยวชาญที่มีขีดความสามารถในด้านการตรวจสอบ พยานหลักฐานทางดิจิทัล เช่น ศูนย์ไซเบอร์ เป็นต้น

3.แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร

ควรมีหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องแท้จริง ในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหาร ควรมีการแบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานดิจิทัล เป็น 3 ประเภท คือ พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นจากการประมวลผลของระบบหรือโปรแกรม คอมพิวเตอร์อัตโนมัติ และพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นทั้งจากการกระทำของมนุษย์ และระบบคอมพิวเตอร์อัตโนมัติหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และควรมีการ แต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญด้านพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ จากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ไซเบอร์ ในการสนับสนุนศาลทหารในเรื่องการจัดเก็บพยานหลักฐานทางดิจิทัล ทั้งในเรื่องของการ จัดหาเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมฝึกฝนให้เชี่ยวชาญ และมี กระบวนการในการจัดเก็บพยานหลักฐานทางดิจิทัลอย่างถูกต้อง รวมทั้งต้องมีการพัฒนา ความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้พยานหลักฐานทางดิจิทัล สามารถนำเข้าสู่ กระบวนการพิจารณาคดีในศาลทหารและอำนวยความสะดวกให้กับกำลังพลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 การกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานใน ศาลทหาร โดย กำหนดหลักในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐาน อิเล็กทรอนิกส์ กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐาน อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรองความ ถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้เก็บรักษาไว้ใน กรณีที่พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์

1.2 การแบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานดิจิทัล ในการนำสืบพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหารนั้น เพื่อแก้ปัญหาว่าพยานหลักฐานดิจิทัลควรจะมีวิธีการในการนำสืบอย่างไร จึงควรมีการแบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานดิจิทัลออกมาให้ชัดเจนมากขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นจากการประมวลผลของระบบ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์อัตโนมัติ และพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นทั้งจากการกระทำของมนุษย์ และระบบคอมพิวเตอร์อัตโนมัติ

1.3 พยานผู้เชี่ยวชาญด้านพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ (Expert Witness) ในการนำสืบพยานหลักฐานดิจิทัลในศาลทหารนั้น ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญในการช่วยเหลือ (Expert Witness) เช่นเดียวกับแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะหน่วยทหารที่มีผู้เชี่ยวชาญที่มีขีดความสามารถในด้านการตรวจสอบพยานหลักฐานทางดิจิทัล เช่น ศูนย์ไซเบอร์ เป็นต้น

2. การวิจัยเพิ่มเติม

- 2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์
- 2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการนำสืบพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์
- 2.3 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการใช้งานผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ทราบพยานหลักฐานทางดิจิทัลในศาลทหาร

เอกสารอ้างอิง

1. กฤษณา เพียรกิจ. (2555). ความเป็นอิสระในการรังพึงพยานหลักฐานกับ มาตรา 226/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 1, 2 (ต.ค. 2555-ม.ค. 2556)
2. เจษฎา คำรินทร์ และ สัจเวียง เทพผา. (2562). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/224119/154857/753784>.
3. นัทธ ธเนศวานิชย์. (2555). การรับฟังและวิธีการนำสืบพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา: ศึกษาตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
4. บริษัท LAWPHIN. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://www.lawphin.com/detail/law/criminal_procedure_code-20.
5. พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 27 ก, 18 มิถุนายน 2550.
6. พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 10 ก, 24 มกราคม 2560.
7. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, 13 ตุลาคม 2561.
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 1560, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560.

9. วิศรุต อนุศาสนนันท์. (2550). อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
10. สมคิด สายเจริญ. (2561). พยานหลักฐานดิจิทัลในคดีอาญา. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก:
<https://dforensic.blogspot.com/2014/09/blog-post.html>.
11. สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. กฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัล. รายงานของคณะข้าราชการตุลาการ ในการฝึกอบรม ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/201908064928b0d5c0ef00253ab62768f2705bec105419.pdf>.
12. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. Computer Hacking Forensic Investigator. เอกสารประกอบหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ. กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและอวกาศกลาโหม.
13. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2564).
14. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561. [อินเทอร์เน็ต]. 2561. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.eta.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-profile-2018-slides.html>.
15. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. ศัพท์เทคโนโลยีสารสนเทศ. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: http://www.royin.go.th/?page_id=15521.
16. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็น ความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580). [อินเทอร์เน็ต]. 2561. [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <http://nscr.nesdb.go.th/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์>.

ประวัติผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก สุทธรวิทย์ แสงประสิทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	18 ธันวาคม 2523
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ.2540	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
พ.ศ.2541	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 41
พ.ศ.2545	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2549	นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2551	อัยการผู้ช่วยศาลทหารกรุงเทพ
พ.ศ.2552	นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ฯ
พ.ศ.2554	นายทหารพระธรรมนูญ กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ
พ.ศ.2561	นายทหารพระธรรมนูญผู้ช่วย กรมยุทธศึกษาทหารบก
พ.ศ.2562	นายทหารพระธรรมนูญ กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ฯ
ตำแหน่งปัจจุบัน	
พ.ศ.2564	นายทหารพระธรรมนูญ กองทัพอากาศที่ 1

.....